

De kunstgraswereld heeft R-zin in!

Over de vraag hoe je claims uitsluit bij de aanleg van kunstgrasvelden

De kunstgraswereld is een wereld die de laatste tijd enorm gegroeid is. Waar gemeentes en clubs een kunstgrasvoetbalveld vroeger geen optie vonden, is dit de laatste jaren wel anders: kunstgrasvelden schieten overal als paddestoelen uit de grond. Deze enorme groei brengt met zich mee dat er ook steeds meer verwacht wordt van de kunstgrasbedrijven. Zo moeten bedrijven onder andere duidelijk maken in hoeverre hun kunstgrasveld schadelijk kan zijn voor de gezondheid van sporters en het milieu. Vanuit de markt zijn steeds vaker geluiden te horen dat de kunstgraswereld daarom professioneler en transparanter moet worden. mr. Anja van den Borne van Heijltjes Advocaten uit Nijmegen vond het dan ook tijd voor een workshop waarin nader ingegaan wordt op de vraag hoe dergelijke claims uitgesloten kunnen worden.

Auteur: Joris van Meel

23 april 2007. Het Ministerie van VROM geeft in een brief aan dat 'op basis van de huidige inzichten de gezondheidsrisico's van het spelen op kunstgrasvelden die ingestrooid zijn met rubbergranulaat gemaakt van oude autobanden in de buitenlucht verwaarloosbaar klein is'. Daarnaast valt in de brief te lezen dat 'recente onderzoeksresultaten hebben aangetoond dat het gebruik van rubbergranulaat gemaakt van oude autobanden in kunstgrasvelden mogelijk leidt tot milieurisico's ten gevolge van emissie van zink'. VROM wil actie zien en kiest ervoor de verantwoordelijkheid voor beide problemen bij de marktpartijen neer te leggen. Leveranciers, producenten, opdrachtgevers en opdrachtnemers moeten de handen dus ineen slaan om er samen voor te zorgen dat er in Nederland enkel kunstgrasvelden worden aangelegd die geen schadelijke invloed hebben op zowel milieu als gezondheid.

11 januari 2008. Zo'n vijftig mensen, werkzaam bij gemeentes, aannemers, adviesbureaus en producenten van kunstgrasvelden, hebben zich verzameld op het spiksplinternieuwe sportcomplex (compleet met kunstgrashoofdveld!) van sv Orion te Nijmegen. mr. Anja van den Borne van Heijltjes Advocaten heeft een workshop georganiseerd waarin bekeken wordt hoe de kunstgraswereld moet voorkomen dat zij geconfronteerd zal worden met claims, omdat bepaalde componenten in hun kunstgrasveld een risico voor mens of milieu zouden kunnen vormen. Volgens workshoporganisator mr. Anja van den Borne is er vanuit de markt nog veel te weinig gedaan met de oproep van de minister om actie te ondernemen tegen milieu- en gezondheidsproblemen die kunstgrasvelden mogelijk zouden kunnen opleveren: "En dat is zorgwekkend. Als over tien jaar blijkt dat er iets in je veld schadelijk is, ben je verder van huis en kun je betalen. Het is tijd voor een discussie!"

R(isico)-zinnenmethodiek

De meeste producten die stoffen bevatten die schadelijk kunnen zijn voor het milieu of de gezondheid worden vergezeld van een etiket waarop de risico's staan vermeld. Denk aan een vaatwasmiddel waarbij op de verpakking te lezen valt dat het stoffen bevat die bijtend kunnen zijn. Volgens Van den Borne is het een goed idee een dergelijke etikettering ook op kunstgrasvelden toe te passen. Een opdrachtgever weet dan namelijk precies welke eigenschappen de diverse velden hebben, zodat hij ook weet waar hij voor kiest. Op deze manier zullen volgens Van den

VROM wil actie zien en kiest ervoor de verantwoordelijkheid voor beide problemen bij de marktpartijen neer te leggen.

Mr Anja van den Borne in gesprek met twee deelnemers.

Borne alleen de serieuze en goede bedrijven over blijven. De Nijmeegse juriste laat in het eerste gedeelte van de workshop samen met Esther van der Zande-Guinée (product safety expert namens DSM) zien wat de R-zinnensystematiek bij deze etikettering bij kan dragen. In de vorige editie van de Fieldmanager is hier in een artikel van Van den Borne reeds diep op ingegaan. Kort samengevat komt het erop neer dat er bij de R-zinnensystematiek bekeken wordt uit welke chemische stoffen de verschillende deelproducten van een kunstgrasveld bestaan. Vervolgens wordt bekeken welk gewicht deze stoffen percentueel uitmaken van het deelproduct en bij welk gewichtspercentage de stof schadelijk kan zijn. Mochten de rekenregels stellen dat een deelproduct een stof bevat die boven dit percentage uitkomt, dan is er extra onderzoek

noodzakelijk. De (gevaarlijke) ingrediënten van een product zijn niet geheim en moeten te allen tijde door de producent kenbaar gemaakt worden. De R-zinnenmethodiek is gebaseerd op Europese regelgeving. Op dit moment bestaan er 66 R-zinnen in de categorieën fysische-chemisch (voorbeeld: 'licht ontvlambaar'), gezondheidsgerelateerd (voorbeeld: 'kan overgevoeligheid veroorzaken bij contact met de huid') en milieugerelateerd (voorbeeld: 'zeer vergiftig voor in het water levende organismen'). Het komt voor dat aan één bepaalde stof meerdere R-zinnen zijn gekoppeld.

Volgens drs. Esther van der Zande heb je drie keuzes wanneer je product stoffen bevat die gekoppeld zijn aan R-zinnen die niet wenselijk zijn. Op de eerste plaats kun je de

concentratie van ingrediënten met R-zinnen verlagen tot beneden de relevante wettelijke concentratielimiet. Een tweede optie is de ingrediënten met R-zinnen te vervangen door alternatieve ingrediënten. Tenslotte heb je de keus om door te gaan naar het tweede blok binnen de R-zinnenmethodiek, waar de productbenadering centraal staat en onderzoek gedaan wordt naar de worst-case (=veel) blootstelling. Mocht dit onderzoek, dat beschreven staat in de bijbehorende EU-norm, uitwijzen dat de R-zin niet van toepassing is, dan hoeft deze ook niet gevoerd te worden.

Producentenverklaring

Na de R-zinnentheorie uitgebreid behandeld te hebben, werd het tijd deze theorie aan de praktijk te koppelen. Want hoe zouden die R-zinnen nu in de praktijk gebruikt moeten worden? Volgens Anja van den Borne zou dit kunnen middels de producentenverklaring. Dit is een verklaring van de producenten, van zowel de vezels, als de onderbouw, de infill enzovoorts, waarin het resultaat van de R-zinnensystematiek staat vermeld. Elk deelproduct heeft een eigen producentenverklaring. Wanneer de grondstoffen van een product gekoppeld zijn aan R-zinnen dan moet in de producentenverklaring vermeld worden welke R-zinnen dit zijn, voor welke toepassing het product geschikt is en of er beheersmaatregelen nodig zijn. Vanuit de zaal wordt opgemerkt dat wanneer er problemen ontstaan met betrekking tot milieu of gezondheid er dan dus op zoek moet worden gegaan naar de specifieke probleemveroorzaker, wat erg lastig kan zijn.

Wanneer de producentenverklaring juist en volledig wordt ingevuld, dan is de producent bij gezondheid- of milieuschade niet meer verantwoordelijk, omdat hij open is geweest over de risico's van zijn product. Wanneer blijkt dat de verklaring echter niet volledig of naar waarheid is ingevuld, dan is de producent aansprakelijk voor schade als gevolg van het niet goed invullen van de verklaring. Deze verklaring kan eenvoudig worden getoetst. Het is daarbij logisch dat er gekeken wordt naar de kennis van de dag. Een producent moet weten wat zijn branchegenoten op dat moment weten.

Ingrediënt	Gewichts % in preparaat	Risicozin	Concentratielimiet in EU richtlijn	Resultaat voor preparaat
X	5%	R53 R43	25% 1%	Geen zin R43

Simpel voorbeeld van een bepaling van een Risico-zinnenpreparaat

Van der Zande-Guinée wil hierbij opmerken dat je in een producentenverklaring heel duidelijk moet aangeven wát je als producent nu precies garandeert: "Je kunt van een product vooraf namelijk nóóit alles weten en je kunt dus ook nooit volledige garanties geven." Als voorbeeld voert ze het product asbest aan, dat vroeger niet als problematisch werd gezien, terwijl iedereen nu weet dat het schadelijk voor de gezondheid kan zijn.

Henk Damen (Siocon) merkt op dat er in de bouwwereld op dezelfde manier wordt gewerkt. Er wordt gekeken welke risico's er spelen en die worden vervolgens getoetst en in de producentenverklaring gezet. De vraag is volgens Damen nu hoe de kunstgraswereld deze huidige systematiek kan complementeren.

Discussie

De kunstgraswereld is nog niet zo heel lang bezig met de vraag hoe zij kan voorkomen dat er claims tegen haar aangespannen worden. De R-zinnenmethodiek die in de workshop centraal heeft gestaan, kan dan ook worden gezien als een eerste aanzet tot actie vanuit de markt: de kunstgraswereld moet transparanter

"Wanneer de producentenverklaring juist en volledig wordt ingevuld, dan is de producent bij gezondheid- of milieuschade niet meer verantwoordelijk"

worden. Frank Kempeneers, werkzaam bij Kempeneers Milieu en Management, onderstreept dit door te stellen dat het aanbrengen van een stempel goed is voor de kunstgrastak: "Onderzoek vooraf is namelijk altijd sterker dan bewijslast achteraf!" Joost van Rooij (IndusTox Consult) is het hier mee eens: "Door deze controlemethode creëer je vertrouwen binnen de markt." Van Rooij twijfelt echter over de keuze voor de Risico-zinnenmethodiek. Volgens hem is de term 'R-zin' verwarrend, omdat er een verschil bestaat tussen risico's en gevaren. Je loopt namelijk alleen maar risico wanneer je aan het product wordt blootgesteld. Het is volgens Van Rooij dan ook van belang dat hier meer aandacht aan besteed wordt. Esther van der Zande-Guinée pareert deze vraag door te stellen dat de mate van blootstelling nooit duidelijk is bij een kunstgrasveld. Bovendien is er op dit moment nog geen bewezen model voor standaardisatie van blootstelling beschikbaar. De verwachting is dat dit in de nabije toekomst door de EU verder wordt ontwikkeld. Wanneer je tot die tijd uitgaat van een worst-case scenario (=veel blootstelling), dan kun je één op één een vertaling maken van gevaar naar risico.

Joost van Rooij vraagt zich verder af in hoeverre het verstandig is de producenten zelf deze R-zinnen aan hun deelproduct te laten koppelen. Je blijft daarmee als opdrachtgever namelijk altijd afhankelijk van de leverancier. Wanneer je deze taak door een onafhankelijk onderzoeksbureau zou laten doen, dan ben je dit niet. Esther van der Zande denkt echter dat een leverancier wel oppast zijn producentenverklaring verkeerd in te vullen: "De leverancier handelt naar eer en geweten en volgt nauwgezette richtlijnen. Doet hij dit niet, dan heeft hij bij onwaarheden een groot probleem én een civiele zaak aan

zijn broek hangen." Wim Glaap (Procensus) is absoluut vóór professionalisering van de markt en denkt toch dat dit alleen kan door een stap te maken naar onafhankelijke toetsingscontroles: "Anders komt dit niet van de grond. Je moet NOC-NSF meekrijgen."

De zaal komt op stoom. Hoewel de presentaties al uitliepen en de bitterballen lonken, mengen steeds meer mensen zich in de discussie. Zo wordt de vraag gesteld wat een producentenverklaring nog waard is bij een faillissement van een producent. Anja van den Borne lacht en zegt deze vraag reeds verwacht te hebben. Ze stelt vervolgens dat in dat geval de leverancier of de aannemer aansprakelijk gesteld kan worden. Van geval tot geval moet worden bekeken bij wie de claim het best kan worden neergelegd.

Tijdens de discussies aan het eind van de workshop bleek dat er nog wel wat scepsis en onduidelijkheid bestaan over de vraag hoe de kunstgraswereld nu precies te werk zal moeten gaan om uit te sluiten dat er in de toekomst claims volgen. Dat is echter niet meer dan logisch. Er is nog een lange weg te gaan richting transparantie, maar de eerste goede stappen lijken gezet.

Surf voor het uitgebreide artikel over R-zinnen naar www.fieldmanager.nl en toets daar bij 'Archives' de woorden 'Aanleg kunstgrasveld' in. U krijgt het artikel dan per mail opgestuurd.

